

De weg naar het verbeteren van de samenwerking met ouders

Onderzoeksverslag M SEN Autismespecialist

Begeleid door mw. W. Lampen

Saskia Meeuwis

saskia.meeuwis@vandetschool.nl

Studentnummer: 2150325

Opleidingscentrum Speciale Onderwijszorg

Fontys Hogescholen, Utrecht

Utrecht 2010 – 2011

Inhoudsopgave

	Pagina
Voorwoord	3
1. Inleiding	4
2. Theoretisch kader	5
2.1 Wat is samenwerking met ouders?	5
2.2 Het belang van samenwerking	7
2.3 Karakterisering onderzochte school en gevolgen van autisme die kunnen ontstaan	7
2.4 Wat zijn de taken van een leerkracht / autismespecialist werkzaam met kinderen met autisme	8
2.5 Wat er al gebeurd is rondom samenwerking met ouders	10
3. Methode	11
3.1 Onderzoeksmethode	11
3.2 Onderzoeksgroep	11
3.3 Onderzoeksinstrument	11
3.4 Triangulatie	12
3.5 Verwachtingen / hypothesen	12
4. Resultaten	13
4.1 Informatie	13
4.2 Contact	16
4.3 Scholing	19
4.4 Ondersteuning	21
5. Conclusies en discussie	24
6. Aanbevelingen	28
6.1 Behoefte aan algemene informatie	28
6.2 Behoefte aan contact	28
6.3 Behoefte aan scholing	29
6.4 Behoefte aan ondersteuning	29
6.5 De vaardigheden die ik nodig heb als leerkracht zodat ouders willen samenwerken met mij	30
6.6 Aanbeveling verder onderzoek en samenvatting	30
7. Reflectie en evaluatie	32
Literatuurlijst	
Bijlage 1	Vragenlijst voor oudergesprekken voor praktijkonderzoek
Bijlage 2	Brief aan ouders om medewerking voor onderzoek te vragen

Voorwoord

Mijn naam is Saskia Meeuwis en ik ben sinds vier jaar leerkracht op de E. J. van Detschool. De E.J. van Detschool is een school voor kinderen met een gecompliceerde problematiek. Bij veel kinderen is sprake van een kinderpsychiatrische stoornis, gecombineerd met ontwikkelingsstoornissen en problemen op sociaal-emotioneel gebied. Ik begeleid elf leerlingen met autisme in de leeftijd van zes t/m negen jaar.

Dit praktijkonderzoek maakt deel uit van het tweede jaar van de opleiding Autismespecialist. Zowel in de praktijk als tijdens het eerste jaar van deze studie, kwam ik tot de conclusie dat de samenwerking met ouders minimaal is. De visie van de school wat betreft samenwerking met de ouders is duidelijk, maar de uitvoering hiervan ontbreekt.

Om tot samenwerking te komen met ouders is het van belang om de behoeften van de ouders in kaart te brengen. Mijn onderzoeksvraag is als volgt: 'In welke vorm willen ouderparen van leerlingen in de leeftijd van zeven en acht jaar, samenwerking met mij als leerkracht?'

Kort samengevat heeft de bovengenoemde doelgroep behoefte aan veel informatie, die vooral gericht is op het eigen kind. Ouders geven de voorkeur aan schriftelijke informatie. Wanneer er afstemming nodig is, het liefst telefonisch contact.

De ouderparen hebben behoefte aan de vaste contactmomenten die op dit moment geboden worden door de school. Daarnaast willen ouders meer contactmomenten rondom de leervorderingen van hun kind. Zij vinden drie maal per jaar te weinig. Het contact onderhouden, zowel op momenten dat het goed gaat als wanneer het minder goed gaat, is van belang.

De behoeften van de drie onderzochte ouderparen op het gebied van scholing en ondersteuning zijn heel verschillend. Samenwerking moet op maat zijn. Over de manier van scholing ontvangen zijn zij unaniem, de voorkeur ligt bij individuele ondersteuning.

De ouderparen hebben geen behoefte aan een koffiekamer waar zij ervaringen kunnen delen met elkaar. Eén ouderpaar geeft wel aan dat zij het fijn vinden om tijdens themabijeenkomsten verhalen uit te wisselen. Het is dan van belang dat er iemand aanwezig is om zaken in het perspectief te houden.

Kortom: het verbeteren van de samenwerking met ouders begint met 'samenwerking op maat bieden'.

1. Inleiding

Ik ben werkzaam als leerkracht op de E. J. van Detschool¹. Als leerkracht van elf leerlingen met autisme in de leeftijd van zeven en acht jaar ervaar ik dat een goed contact met ouders van belang is. Tijdens het eerste studiejaar van de opleiding Autisme specialist kwam ik tot de conclusie dat er nauwelijks sprake is van samenwerking met ouders. Dit besef kwam na het uitvoeren van de PO opdrachten van de N=1 casestudy. Bij een aantal opdrachten heb ik het begin van samenwerking kunnen ervaren. Deze samenwerking, de transfer van de geleerde vaardigheid op school naar huis en de positieve reactie van de ouders van de betreffende leerling gaven mij enorm veel voldoening.

Op de site van de E. J. van Detschool staat de rol van de ouder(s) als volgt omschreven: “De problemen van kinderen op de E. J. van Detschool zijn vaak ingewikkeld en het zoeken naar het ontstaan ervan en de beste manier om met uw kind om te gaan, dus ook. Daarom vindt de school het belangrijk goed samen te werken met de ouders, zodat de aanpak op school en thuis goed op elkaar kan worden afgestemd.”

Hoe aan deze samenwerking tussen school en de ouders vorm gegeven wordt staat niet verder omschreven. Het doel van mijn praktijkonderzoek is: het verbeteren van de samenwerking met ouders.

Om de samenwerking met ouders te kunnen verbeteren is het nodig om te onderzoeken welke behoeften ouders hebben.

Het doel in mijn onderzoek is om via gesprekken met ouderparen van leerlingen met autisme in de leeftijd van zeven en acht jaar er achter te komen in welke vorm zij samenwerking met mij als leerkracht willen?

De deelvragen waar ik antwoord op wil krijgen zijn:

- Aan welke informatie hebben ouders behoefte?
- Welke contactmomenten willen ouders met mij als leerkracht?
- Aan welke scholing hebben ouders behoefte?
- Aan welke ondersteuning hebben ouders behoefte?
- Welke vaardigheden heb ik als leerkracht nodig zodat ouders willen samenwerken met mij?

Met de uitkomsten van dit survey-onderzoek kan ik de directie van de E. J. van Detschool aanbevelingen doen en advies geven wat betreft de praktische invulling voor samenwerking met ouders.

¹ www.vandetschool.nl

2. Theoretisch kader

2.1 Wat is samenwerking met ouders?

Samenwerking kan gestalte krijgen door informatie overdracht en het geven van voorlichting over de stoornis, waardoor ouders leren het anders zijn te begrijpen en het specifieke van autisme bij hun kind te herkennen.

De relatie kan ook in omgekeerde rol zijn vorm krijgen doordat ouders de experts zijn en het bijzondere van hun kind tot in detail kennen.

Een derde aspect van de samenwerking is wederzijdse emotionele ondersteuning. De professionals begrijpen als geen ander dat het leven van ouders met autistische kinderen uitputtend is. Ze dienen te weten hoeveel kritiek ouders krijgen van familie, burens, kennissen en anderen die autisme nog niet begrijpen. Andersom is het fijn als professionals horen dat ouders ontwikkeling zien, al zijn de stapjes ook nog zo klein.

Als laatste geldt de samenwerking met ouders in de zoektocht naar gepaste sociale voorzieningen en ondersteuning als vakantie-, logeeropvang, aangepaste klassen, aangepaste werksituaties en woningen.

Deze benadering van Treatment and Education of Autistic and related Communication handicapped Children (TEACCH) is gebaseerd op het concept van ouders-professional samenwerking en dit blijft een primair doel (Mesibov, 2005).

Samenwerking is een wisselwerking tussen ouders en de leerkracht. Het gaat om de mogelijke bijdragen van ouders waar tegenover, de ontvankelijkheid van de leerkracht staat. Het kunnen voldoen van de leerkracht aan het vervullen van de behoeften van de ouders is ook met elkaar verbonden. Het model van Cijvat/Voskens² geeft ook nog een hiërarchie aan. Bijvoorbeeld: alle ouders hebben behoefte aan het ontvangen van informatie, bijna alle ouders hebben behoefte aan contact met de leerkracht, terwijl volgens dit model minder ouders scholing en nog minder ouders ondersteuning nodig hebben.

² Model Cijvat/Voskens Een onderzoek naar de rol van ouders in het primair onderwijs

Figuur 1: model Cijvat/Voskens

Mijn verwachting is dat de ouderparen veel behoefte hebben aan informatie en contact. In tegenstelling tot het model van Cijvat/Voskens verwacht ik dat de ouderparen ook behoefte zullen hebben op de gebieden scholing en ondersteuning. Mijn verwachting is ook dat de behoefte naar scholing en ondersteuning verschillend zal zijn bij de drie ouderparen. Deze verwachting is gebaseerd op het feit dat autisme zich voor doet in veel vormen. "Geen enkel kind met autisme is hetzelfde." (Quak, 2003 p. 95).

De Vlaamse Dienst Autisme spreekt over een goede samenwerking wanneer de samenwerking op maat is. Zij zijn van mening dat samenwerking zichzelf creëert en een proces is dat nooit vast kan liggen, maar steeds evolueert. Samenwerking beïnvloedt de

organisatie van zowel voorziening als school. De ene vorm van samenwerking kan een andere vorm mogelijk maken.

Een samenwerkingsmodel kan nooit definitief en algemeen zijn, omdat de mogelijkheden en verwachtingen van elke ouder, van elk teamlid van een voorziening, telkens weer anders zijn. Het in kaart brengen van die verwachtingen en mogelijkheden is daarom de eerste stap in de samenwerking (Beter samen³).

Het TEACCH programma omschrijft de samenwerking met ouders als volgt: “We werken met elke individuele familie volgens hun behoeften, sterke punten, de middelen, uitdagingen en voorkeuren. Overeenkomstig met de literatuur, hebben we ontdekt dat deze flexibel veelzijdige benadering van onze expertise in autisme delen zowel effectief is als gewaardeerd wordt door ouders” (Mesibov, 2005).

2.2 Het belang van samenwerking

Opgroeien en groot worden doe je niet alleen op school of alleen thuis. Het gedrag van kinderen op school wordt beïnvloed door huiselijke omstandigheden, het gedrag thuis door zaken die op school spelen. De zorg voor een evenwichtige sociaal-emotionele ontwikkeling van kinderen is dan ook een verantwoordelijkheid van school en ouders samen. Alleen door oog te hebben voor elkaars rol en door uitwisseling van wederzijdse kennis en ervaring kan het kind optimaal begeleid worden. Doelbewust samenwerken met wederzijds respect (Quak, 2003).

Minkie Brandsma, autileerkracht op een school voor Zeer Moeilijk Opvoedbare Kinderen (ZMOK):

“In dit werk is het belangrijk een goed contact met de ouders te hebben al was het alleen maar om zowel thuis als op school zoveel mogelijk dezelfde regels en structuur te handhaven. Ouders willen bovendien graag hun verhaal kwijt over het dagelijks leven met het kind omdat dat tegenover buitenstaanders niet altijd goed onder woorden is te brengen en ook vaak niet begrepen wordt. Juist daarom voelt een ouder zich vaak alleen staan in de opvoeding van het kind. Als de school een stukje van de tijd overneemt en ouders begrip krijgen, gaat het meestal al stukken beter, zowel met het kind als met de rest van het gezin” (Bohemen, 2000 p. 88).

“Als wij ons kunnen voorstellen wat de impact is van autisme, dan kunnen we door meedenken en samenwerken met elkaar van één en één meer dan twee maken” (Quak, 2003 p. 17).

2.3 Karakterisering onderzochte school en gevolgen van autisme die kunnen ontstaan

De E.J. van Detschool is een school voor kinderen met een gecompliceerde problematiek. Bij veel kinderen is sprake van een kinderpsychiatrische stoornis, gecombineerd met ontwikkelingsstoornissen en problemen op sociaal-emotioneel gebied.

Op de site van de E. J. van Detschool staat de rol van de ouder(s) als volgt omschreven:

“De problemen van kinderen op de E. J. van Detschool zijn vaak ingewikkeld en het zoeken naar het ontstaan ervan en de beste manier om met uw kind om te gaan, dus ook. Daarom

³ Vlaamse Vereniging Autisme

vindt de school het belangrijk goed samen te werken met de ouders, zodat de aanpak op elkaar afgestemd is”.

Hieronder worden gevolgen van autisme genoemd die kunnen ontstaan (Zeevalking, 2000):

- Afleidbaarheid en concentratieproblemen; vluchtig en chaotisch gedrag
- Moeite met ordenen en organiseren
- Een beperkte belangstellingswereld en neiging tot rigiditeit
- Moeite met communiceren
- Beperking in de wijze van leren
- Emoties zijn moeilijk in de hand te houden
- Stress, minderwaardigheidsgevoelens en depressieve reacties
- Bedreiging van de eigenheid van de persoon
- De kwaliteit van de relatie met anderen is gering

De gevolgen uiten zich meestal via (probleem)gedrag. Goed kijken naar het gedrag van het kind en daaruit opmaken wat het kind nodig heeft, is in eerste instantie opdracht van de medewerkers van school en de ouders (Baltussen, Clijsen en Leenders, 2003).

2.4 Wat zijn de taken van een leerkracht / autismespecialist werkzaam met kinderen met autisme

Zoals omschreven staat in de competenties van autismespecialist volgens de Internationale Beroepsvereniging van Autismespecialisten (IBvA):

“Hij werkt (intensief) samen met de ouders van de persoon met autisme. Hij werkt samen met mensen en organisaties buiten de eigen school- of instellingsorganisatie en zorgt voor een goede afstemming in de samenwerking rond de persoon met autisme”.

Als student van Fontys Autismespecialist en vanuit mijn eigen visie sluit ik mij aan bij onderstaand fundament.

“De beginselen van het begrijpen van de cultuur van autisme, geïndividualiseerde beoordeling en behandeling en het respect voor ouders zijn het fundament van de TEACCH-programma voor meer dan 30 jaar” (Marcus, Kuncze en Schopler, 1997).

Met dit onderzoek wil ik de behoeften van ouderparen onderzoeken op het gebied van ‘informatie, contact, scholing en ondersteuning’ van de leerkracht.

Naast het geven van algemene informatie aan ouders en het onderhouden van contact met ouders zijn scholing geven rondom het autisme van hun kind en het bieden van ondersteuning, belangrijke taken van de leerkracht.

Op dit moment wordt hier geen invulling aan gegeven en zijn ouders niet op de hoogte van deze mogelijkheden. De onderwerpen voor het kopje ‘scholing’ heb ik afgeleid van de PO opdrachten van het eerste studiejaar.

Om invulling te geven aan ‘de ondersteuning’, heb ik de praktische behandel strategieën uit het TEACCH programma gebruikt (Mesibov, 2005).

Ik verwacht dat wanneer ik met mijn bijdrage als leerkracht kan voorzien in de behoefte van deze ouderparen, er samenwerking ontstaat.

In het rapport van de Gezondheidsraad (2009) staat de volgende conclusie:

“Hoewel ouders van kinderen met een autistisch spectrum stoornis en in het bijzonder de moeders, meer spanningsklachten en meer kans op een depressieve stoornis of angstklachten hebben in vergelijking met ouders zonder een gehandicapt kind, gaat het met veel ouders relatief goed. Dit mag echter niet verhullen dat veel ouders met een kind met een ASS een verhoogd risico hebben op gezondheidsschade, sociaal isolement, inkomensderving en extra financiële belasting en dat de zorg voor hun kind de eigen privacy verdringt. Hoewel de meeste ouders zich staande houden, zijn zij tot de grens van hun mogelijkheden belast. Deze belasting wordt in veel gevallen niet minder als hun kind volwassen wordt. De draagkracht van de ouders zal naarmate zij ouder worden, afnemen. Oudere ouders maken zich ook zorgen over hoe het verder moet met hun kind als zij er niet meer voor kunnen zorgen”.

Prof. Dr. Ina van Berckelaer-Onnes, orthopedagoge en ervaringsdeskundige als moeder van Daan, een jongen met autisme: “Ik kom er niet meer uit en word steeds vermoeider. Ik raak overspannen. Er is te veel gebeurd in een te korte tijd. Ik heb moeite bepaalde dingen te verwerken. Ik ben moe, ik ben op” (Bohemen, 2000 p. 95).

Ginette Wieken, moeder van twee autistische kinderen: “Ik stop ermee vrienden te vragen om een hapje mee te eten. Het is geen doen. Ik raak er alleen maar extra gestrest van als ik Lotte probeer te laten stoppen met gillen, Yurre aandacht wil geven, tracht te eten en dan ook nog een zinnig gesprek wil voeren met mijn bezoek. Ik verlies weer een stukje van mijn leven” (Wieken, 2003 p.100).

In het rapport van de Gezondheidsraad staat omschreven wat ouders nodig hebben: ‘Het welbevinden van de ouders wordt positief beïnvloed door zowel emotionele als formele hulp. Praktische hulp waar ouders behoefte aan hebben is bijvoorbeeld: oppas; vervoersmogelijkheden voor hun kind; financiële adviezen; hulp in de huishouding en adviezen voor de omgang met hun kind. Echter, het krijgen van alléén formele steun beschermt niet tegen een negatieve gemoedsstemming. Kennelijk hebben ouders ook informele hulp en begrip nodig voor wat het betekent om een kind met ASS op te voeden. Afwijzingen en het ontbreken van steun van familie en vrienden hebben een duidelijk negatief effect op het welzijn van ouders. Met name ouders van oudere kinderen ervaren - mogelijk als gevolg van het in de loop der jaren uiteenvallen van het sociale netwerk – vaak een gebrek aan informele steun’.

Ginette Wieken: “het ontmoeten van ouders van andere autistische kinderen heeft ook altijd veel voor me betekend. Eindelijk eens een keer niet uit te hoeven leggen waarom je kind zo ‘raar’ doet, tips uitwisselen, je niet zo alleen voelen, samen lachen en huilen. Ouderverenigingen en chatrooms zijn goud waard”.

Ginette Wieken: “Leven met autistische kinderen is niet eenvoudig en trekt een zware wissel op je relatie. Je moet voortdurend in dialoog blijven over hoe je moet omgaan met de handicap van je kinderen en wat het met je doet. Vaak ga je te laat zien dat je de kar niet kan trekken met zijn tweeën en als je eenmaal hulp zoekt, is de volgende hindernis vaak een lange wachtlijst”.

Wanneer ouders hun kind aanmelden op de E. J. van Detschool, hebben de ouders en het kind een lang traject 'bewandeld'. In het rapport van de Gezondheidsraad wordt deze conclusie als volgt omschreven:

"Het duurt te lang voordat een kind met ASS, dat pas in het onderwijs als gevolg van zijn stoornis is gaan disfunctioneren, als zodanig gesignaleerd en gediagnosticeerd wordt. De hulpverlening komt bovendien te traag op gang door veel bureaucratie rond indicatiestelling en door personele tekorten bij ambulante begeleiders".

2.5 Wat er al gebeurd is rondom samenwerking met ouders

Tijdens kennismakingsgesprekken met ouders en verzorgers wordt er gevraagd naar de wensen, verwachtingen en vragen van ouders. Wanneer ik deze verslagen lees, valt het mij op dat ouders geen specifieke vragen, verwachtingen of wensen hebben. Een nader onderzoek vind ik wenselijk (zie bijlage).

Voor de zomervakantie 2010 heeft het team van de E. J. van Detschool aan een workshop 'samenwerking met ouders' deelgenomen. De onderstaande vragen zijn door alle medewerkers schriftelijk beantwoord.

- Wat is je visie op samenwerking met ouders op de E. J. van Detschool?
- Wat zijn woorden die kenmerkend zijn voor jouw werkwijze in het contact met ouders?
- Wanneer en waarover heb je contact met ouders?
- Wat zijn lastige thema's in het contact met ouders?

Wanneer de visie op de samenwerking met ouders en de werkwijze in het contact met ouders van het team overeenkomt met de uitkomst van dit praktijkonderzoek, zou dit een basis kunnen zijn voor de praktische invulling en het schrijven van beleid wat betreft 'samenwerking met ouders'.

3. Methode

Het doel in het onderzoek is om via gesprekken met ouders van leerlingen met autisme er achter te komen in welke vorm zij de samenwerking met mij als leerkracht willen.

3.1 Onderzoeksmethode

Om inzicht te krijgen in de behoeften van de drie ouderparen heb ik gekozen voor een survey-onderzoek (Harinck, 2009). Survey-onderzoek is gericht op de vraag hoe mensen ergens over denken, wat ze ergens van vinden, hoe ze handelen en wanneer ze wat doen.

Ik heb voor een kwalitatief onderzoek gekozen omdat de mening en ervaring van de onderzoekspopulatie van belang is voor het uitspreken van een advies en bijbehorende aanbevelingen aan de directie. (Baarda en de Goede, 2005). De onderzoekspopulatie is ervaringsdeskundig.

3.2 Onderzoeksgroep

De onderzoeksgroep bestaat uit drie ouderparen van leerlingen met autisme in de leeftijd van zeven en acht jaar. De ouderparen zijn hoger opgeleid en hebben twee kinderen, waarvan één autisme heeft. Van twee ouderparen zit hun kind vanaf het begin van het schooljaar bij mij in de klas. De onderzoeksgroep is groep overstijgend geworden doordat één ouderpaar heeft laten weten niet deel te willen nemen aan dit praktijkonderzoek. Ik heb hiervoor gekozen zodat de variabelen zo klein mogelijk zouden zijn binnen de onderzoeksgroep. Als onderzoeker wilde ik de verschillen van de meningen van ouders zichtbaar maken (Harinck, 2009).

3.3 Onderzoeksinstrument

Ik heb gekozen voor het afnemen van interviews omdat deze vorm het beste past bij de vraagstelling van het onderzoek. Door het houden van interviews kunnen ervaringen en meningen van de onderzoeksgroep uitgebreid in kaart worden gebracht (Evers, 2007).

Met de ouderparen zal ik een semi-gestructureerd interview houden (Harinck, 2009). Het onderwerp 'het verbeteren van de samenwerking met ouders' en een aantal hoofdvragen staan vast, zodat er gerichte informatie verkregen kan worden. De volgorde van de onderwerpen kan ik aanpassen als dat beter in de loop van het gesprek past.

Het interviewschema bestaat uit 11 vragen met als onderwerpen 'informatie, contact, scholing en ondersteuning'. Hiermee heb ik de onderzoeksvragen omgezet in meerdere interviewvragen.

Ik heb ervoor gekozen om bij elke vraag die ik stel antwoordmogelijkheden te noemen. Mijn motivatie hiervoor is dat bij de onderwerpen 'scholing en ondersteuning' er mogelijkheden zijn waar ouders in eerste instantie niet zelf op zouden komen. De gegeven suggesties vormen een leidraad.

Medestudenten die tegelijkertijd ook ervaringsdeskundig zijn als ouder van een kind met autisme, hebben aanvullingen gedaan op deze mogelijkheden zodat de suggesties op de lijst zo compleet mogelijk zijn. Ook is er ruimte gecreëerd voor ideeën van de ouderparen. De

ouderparen hebben de vragen thuis kunnen bekijken en zich op deze manier voor kunnen bereiden op het interview.

Met het interviewschema als leidraad ben ik de ouderparen gaan interviewen. Tijdens het interview heb ik samen met de ouders een scaling aangebracht per onderwerp. De scaling heb ik aangebracht met de rol van het KISS principe (Harinck, 2009); Keep It Simple, Stupid. Het instrument en het taalgebruik is zo simpel mogelijk gehouden. De ouders konden kiezen uit JA!, ja, neutraal, nee, NEE! Naderhand heb ik aan deze scaling waarden toegevoegd: JA! (2), ja (1), neutraal (0), nee (-1), NEE! (-2).

Op deze manier heb ik kwantitatieve gegevens verkregen die ik visueel heb kunnen maken d.m.v. staafgrafieken met daarin zowel positieve als negatieve waarden.

De waarden in de grafiek representeren de uitkomst van de antwoorden samen. Wanneer bijvoorbeeld één ouderpaar een vraag beantwoordt met JA! (2) en de andere twee ouderparen de vraag beantwoorden met nee (-1), levert dit een resultaat van nul op (geen visueel vlak in de grafiek).

3.4 Triangulatie

De triangulatie (Harinck, 2009), het gebruik van meerdere gegevensbronnen, in dit onderzoek heeft betrekking op verschillende informanten en informatiebronnen: de drie ouderparen, de literatuur en de onderzoeker met ervaring in het samenwerken met ouders van leerlingen met autisme.

3.5 Hypotheses en verwachtingen

“Als ik kijk naar de verschillen tussen de leerlingen waarvan ik de ouders ga interviewen dan zullen de ouders verschillende behoeften hebben wat betreft het contact, scholing en ondersteuning”

“Als ik als leerkracht de samenwerking wil verbeteren met ouderparen dan is het nodig om eerst de behoeften van deze ouderparen in kaart te brengen”

“Ieder ouderpaar heeft verschillende behoeften wat betreft ‘informatie, contact, scholing en ondersteuning’, met andere woorden de samenwerking moet op maat zijn”

“Wanneer ouders de mogelijkheden kennen voor het krijgen van scholing en ondersteuning, ontstaat daarmee de behoefte”

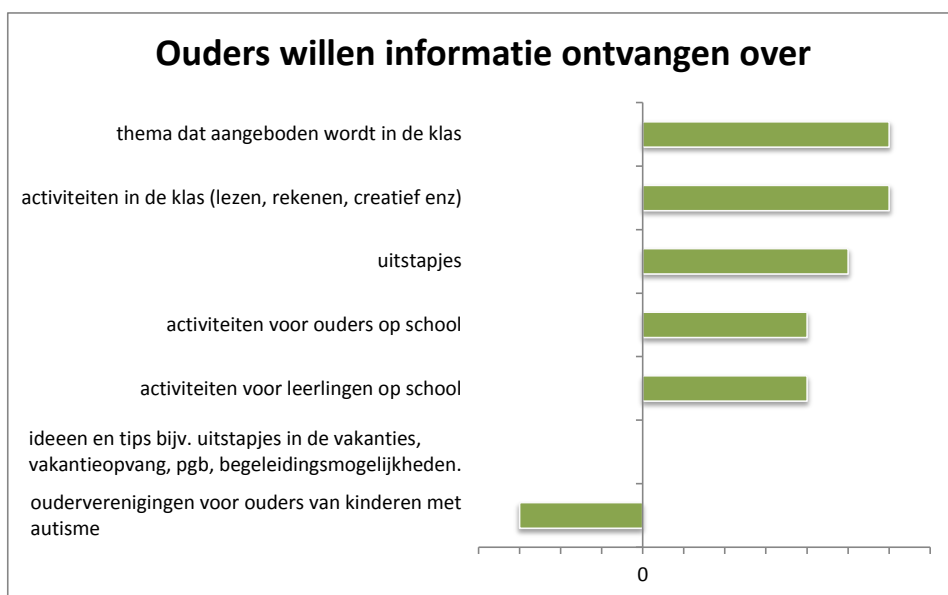
“Als leerkracht heb ik vaardigheden nodig om tot samenwerking met ouders te kunnen komen”

4. Resultaten

Hieronder staan de kwantitatieve gegevens, aangevuld met kwalitatieve gegevens (Harinck, 2009), die ik heb verkregen door de interviews met de drie ouderparen. Aan de rechterkant van de 'nullijn' zijn de positieve waarden te lezen (de behoeften zijn aanwezig) en aan de linkerkant van de 'nullijn' zijn de negatieve waarden te lezen (ouders hebben geen behoeften).

De opmerkingen zijn per ouderpaar uitgeschreven.

4.1 Informatie

Ouderpaar A:

“Vanuit het werkveld veel ervaring dus geen behoefte aan ouderverenigingen”

Ouderpaar B:

“Ons kind vertelt thuis weinig over wat er gebeurd is. Wanneer het thema bekend is, is aansluiten mogelijk bijv. bij thema ‘kunst’ naar een museum gaan”

Ouders hebben geen behoefte aan de laatste twee mogelijkheden van algemene informatie, zij zijn op de hoogte van de mogelijkheden door internet.

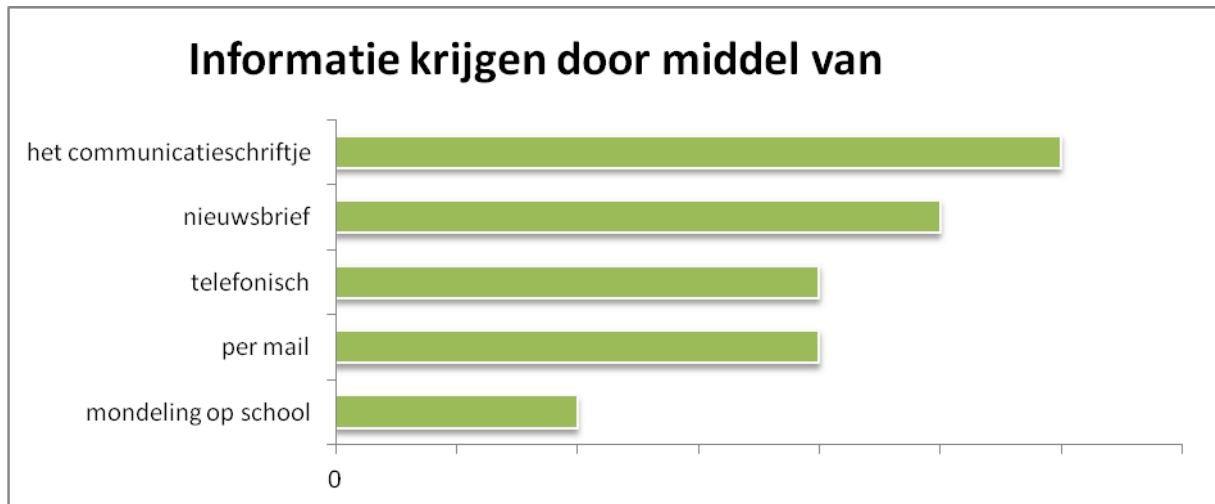
Ouderpaar C:

Ouders geven aan dat zij het fijn vinden wanneer er van te voren aangegeven zou worden wanneer er gym of zwemmen is i.v.m. het aantrekken van makkelijke kleding en extra trek, waar zij dan rekening mee kunnen houden.

Ouders vinden het leuk om bij het thema dat speelt in de klas, aan te sluiten.

Ouders weten zelf de ouderverenigingen te vinden. Voorlichting of informatie hierover vinden zij geen taak van de school.

Ouders geven aan dat ideeën en tips geven wat betreft uitstapjes in de vakanties enz. geen taak is van de school. Wanneer de leerkracht aangeeft “dit is leuk voor jullie kind bijv. muziektherapie” horen zij dit graag.

Ouderpaar A:

Ouders zijn tevreden over de manier van het krijgen van informatie.

Ouders zijn geïnteresseerd in hoe de dag is verlopen. Ook het concrete gedrag van hun zoon bijv. van spanning en de aanpak van de leerkracht lezen zij graag in het schrift. Zij geven aan dat zij de mogelijkheid om naar school te bellen prettig vinden.

Per mail of d.m.v. een nieuwsbrief informatie over het thema en belangrijke data zoals: vrije dagen. Telefonisch contact bij bijzonderheden waar afstemming voor nodig is zodat er een gezamenlijke (school en thuis) aanpak is.

Mondeling contact om het rapport en de werkafspraken te bespreken.

Moeder benoemt dat er veel meer overleg is tussen leerkracht E. J. van Detschool dan met leerkracht in het reguliere onderwijs. In het reguliere onderwijs kan wel sneller en makkelijker sfeer geproefd worden.

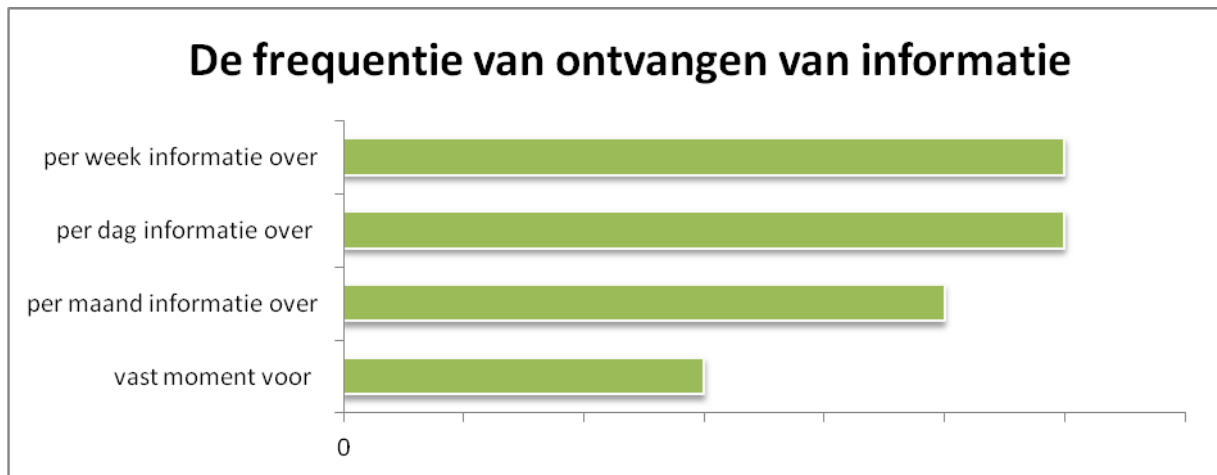
Ouderpaar B:

Als opmerking bij ‘mondeling op school’ - Ouders komen niet dagelijks op school, zij wonen buiten Amsterdam.

Ouderpaar C:

Bij bijzonderheden in de klas geeft vader aan dat hij het prettig vindt om informatie over de mail te krijgen. Moeder heeft op zo’n moment liever persoonlijk telefonisch contact.

Informatie d.m.v. mondeling contact op school tijdens de ouderavonden drie keer per jaar is voldoende.

Ouderpaar A:

Per dag informatie over het gedrag kind.

Per week informatie over schoolse vaardigheden.

Per maand informatie over activiteiten en thema's.

Vast moment voor info over vakanties etc.

Ouderpaar B:

Per dag informatie over hoe de dag van kind is geweest en bijzonderheden.

Per week informatie over lezen, rekenen, creatief en het thema als het dat haalbaar is.

Per maand de nieuwsbrief.

Vast moment voor lezingen, workshops op school. Moeder geeft aan dat zij 's middags de enige was voor de bijeenkomst 'medicatie'. 's Avonds is misschien handiger voor ouders. Vader kan dan in ieder geval ook mee.

Ouderpaar C:

Per dag informatie over bijzonderheden bijv. verjaardagen.

Per week informatie vooruitkijkend op de komende tijd bijv. een zwemrooster

Per maand informatie over studiedagen.

Vast moment voor het rapport.

4.2 Contact

Ouderpaar A:

Gang van zaken goed – minder goed m.b.t. gedrag.

Moeder benoemt dat ook de kijkmiddag in het zwembad zinvol is voor haar.

Huisbezoek is van belang voor de context voor het kind.

Ouderpaar B:

De ouderbijeenkomsten themagericht en de oudermiddagen kindgericht – wordt vanwege afstand lastig te combineren voor vader vanwege werk! Aanwezigheid van moeder hangt af van het thema.

Ouderpaar C:

Ouders geven aan dat zij geen duidelijk beeld krijgen van hun kind. Als voorbeeld geven zij “Thuis kan onze zoon al twee jaar lang tot 10 tellen, op school liet hij deze vaardigheid niet zien. Visa versa kan onze zoon op school zijn broek zelfstandig aantrekken, thuis wordt hij geholpen door hem zijn broek voor te houden”.

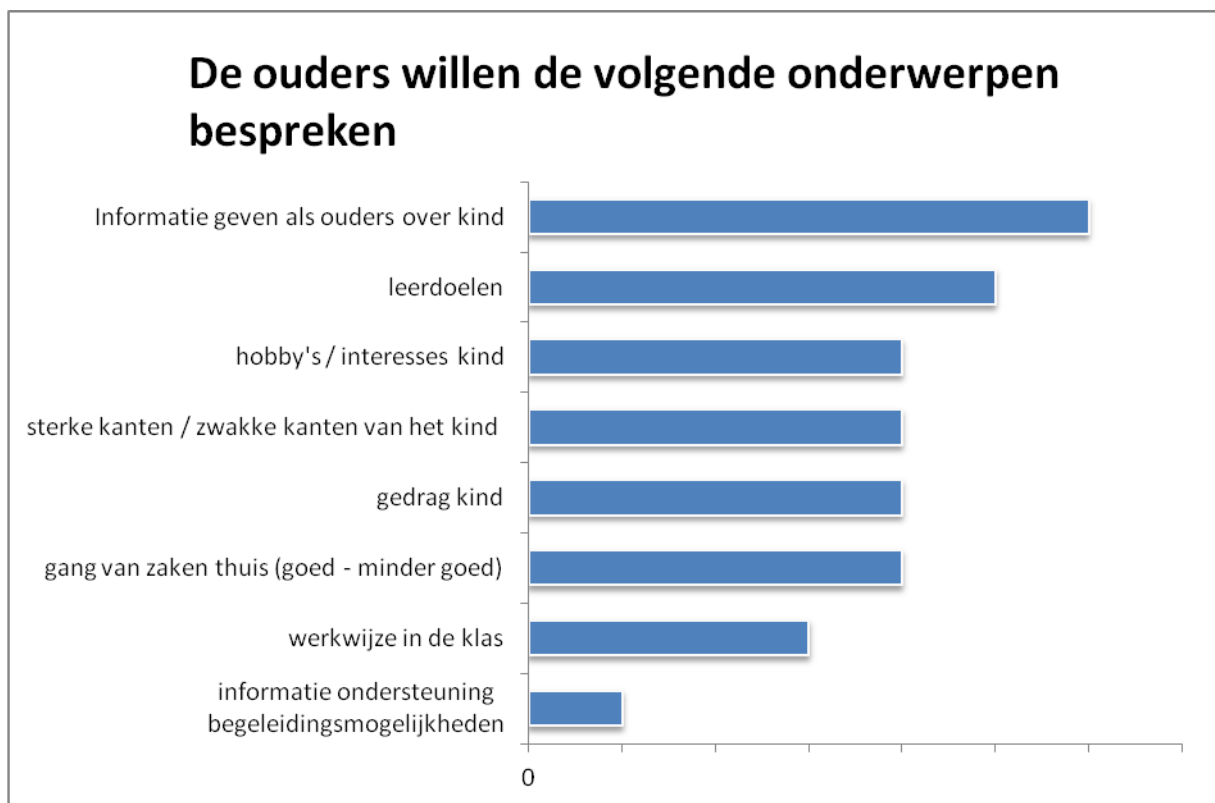
Het huisbezoek ervaren deze ouders als niet zo belangrijk. Voor de juffen lijkt het hen leuk om te zien, om het kind in een kader te plaatsen.

De vriendendag is belangrijk voor het perspectief voor later. Leerlingen uit de bovenbouw leiden ouders rond. Ouders, opa's en oma's kunnen zien dat het perspectief positief is.

Moeder geeft aan dat de themamiddagen belangrijk waren, ook omdat de informatie nieuw was en dat er verhalen uitgewisseld kunnen worden. Het is van belang dat er iemand aanwezig is die zaken in het perspectief kan brengen. Soms geven andere ouders teveel informatie, die wij als ouder niet willen horen.

Ouders geven aan dat het bijwonen van deze themabijeenkomsten soms moeilijk te combineren is met het werk.

Wanneer bijv. in de toekomst een themabijeenkomst over de pubertijd komt zal zij daar heen gaan. Het jongere broertje kan te zijner tijd eventueel een brusjestraining volgen.

Ouderpaar A:

Ondersteuningsmogelijkheden vallen onder het vakgebied van ouders. Ouders geven aan niet alles te weten en bij je eigen kind is het toch anders. Zij horen graag tips.

Als ervaringsdeskundige gehoord worden heel graag, het is vervelend als er jou verteld wordt wat voor kind je hebt!

Ouders geven aan dat zij 'pedagogische aanpak' ook willen bespreken.

Ouderpaar B:

Opmerking bij 'Als ouders informatie geven over kind' Ouders geven aan dat zij dit telefonisch hebben gedaan met de leerkracht.

Tijdens het intakegesprek met adjunct directeur en maatschappelijk werker hebben ouders ook informatie kunnen geven over hun kind.

Ouderpaar C:

Informatie geven over het kind komt in het intakegesprek met de adjunct directeur en maatschappelijk werker aan de orde. Daarnaast schrijven de ouders dagelijkse zaken in het communicatieschriftje per dag.

De leerdoelen vinden ouders met name belangrijk wanneer zij er thuis ook invloed op kunnen hebben bijv. zelfredzaamheid/aankleden.

Sterke kanten van het kind, dat is fijn om te horen over je kind.

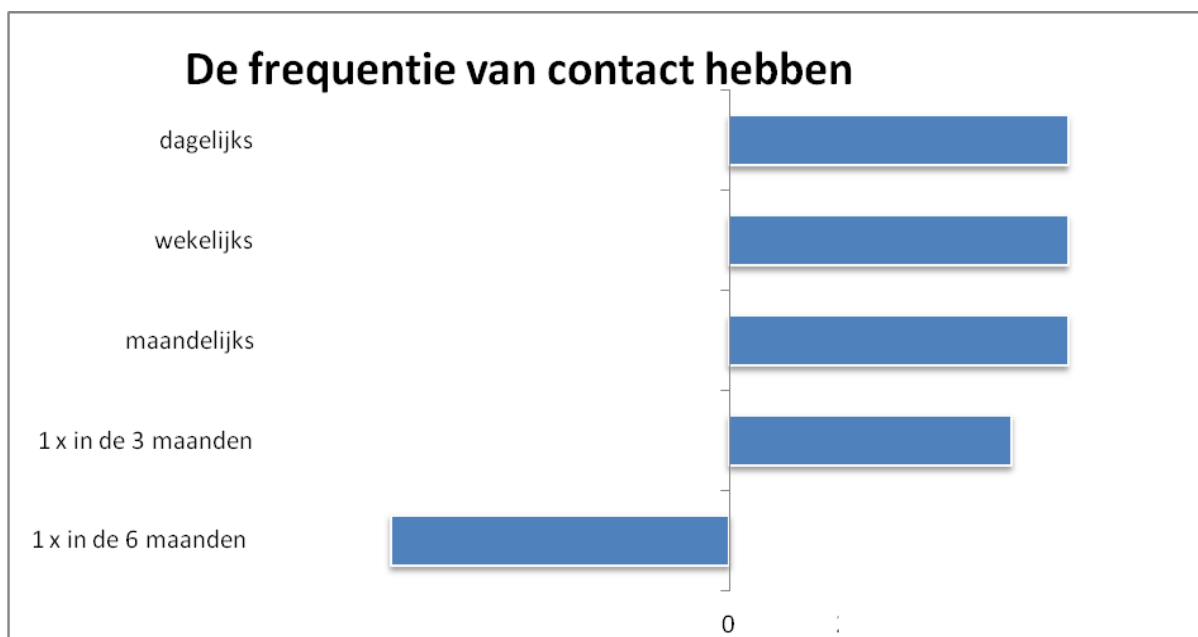
Gang van zaken thuis. Als een voorval impact heeft gehad bijv. ruzie tijdens het ontbijt, ouders schrijven dit in het communicatieschriftje.

Gedrag kind – ouders lezen vaak dat hun kind lief is, als het gedrag anders is, wordt dit gemeld in het schriftje door de juffen.

De werkwijze in de klas is uitgelegd. Bijv. positieve aandacht is belangrijk. Ouders weten dit niet automatisch, dit is belangrijke informatie.

Wat betreft de ondersteuning begeleidingsmogelijkheden, deze taak ligt meer bij Stichting MEE.

Doordat de antwoorden van de ouders op een scaling geplaatst zijn, scoort het onderwerp 'ondersteunings- en begeleidingsmogelijkheden' het laagst, dit geeft een vertekend beeld omdat twee van de drie ouderparen hier behoefte aan hebben.

Ouderpaar A:

Dagelijks in het schriftje

Maandelijks telefonisch contact, afhankelijk van hoe het gaat. Bij bijzonderheden intensief contact.

Ouderpaar B:

Dagelijks over de dag en bijzonderheden.

Maandelijks over de vorderingen en het thema.

1 x in de 3 maanden rapportbespreking.

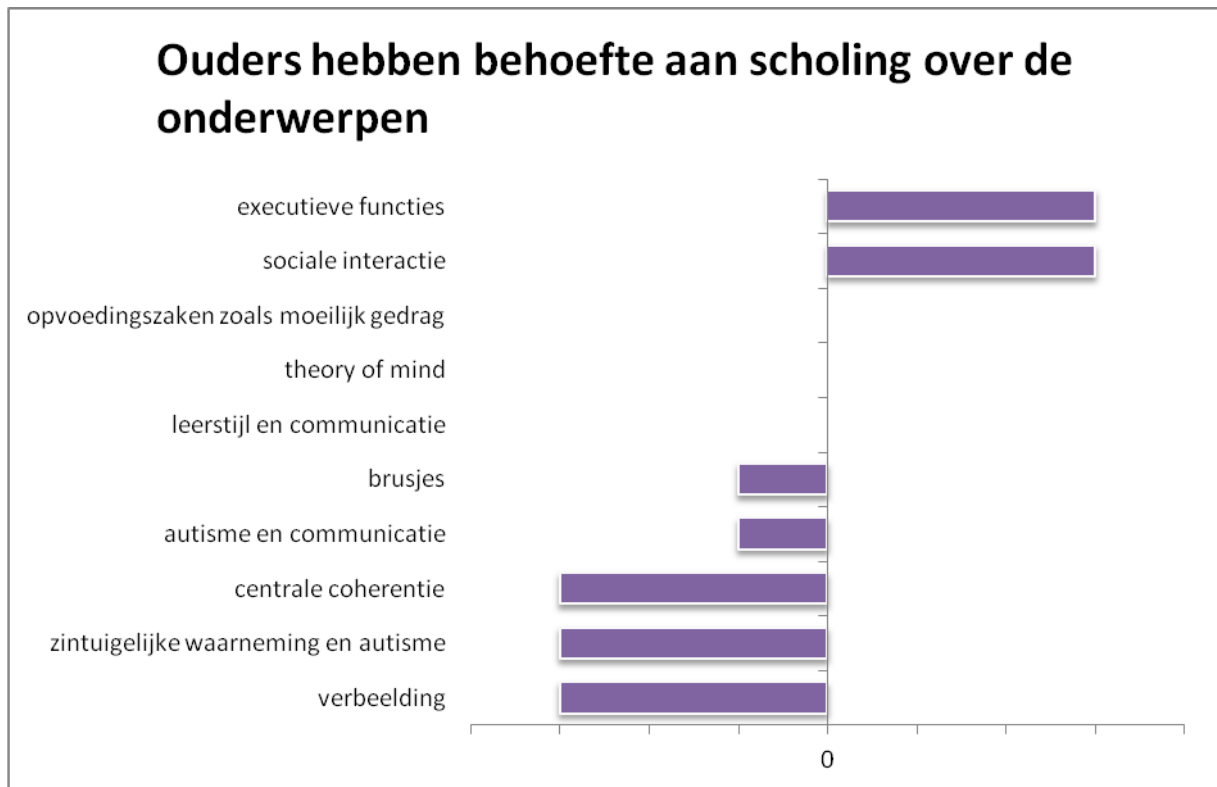
Ouderpaar C:

Dagelijks en wekelijks in het schriftje.

Maandelijks de nieuwsbrief.

1 x in de drie maanden een gesprek mondeling over de leervorderingen e.d.

4.3 Scholing

Ouderpaar A:

Ouders geven aan dat zij graag informatie krijgen toegespitst op het individuele kind.

Ouderpaar B:

Aanvulling 'opvoedingszaken – moeilijk gedrag' – bijv. onvoorspelbaar gedrag van normaal gezellig naar 'moeilijk gedrag' waarvan de oorzaak niet duidelijk is. Het gebruik van de 'witte kruik', om rustig te worden en/of even na te denken, ervaren ouders als een tip.

Ouders geven aan dat zij al heel veel weten over autisme, maar dat nieuwe informatie welkom is. Bijv. het lenen van het boek 'een gesloten boek', *Autisme en emoties* (Vermeulen, 2005) was fijn.

Ouders geven aan dat elk kind uniek is – ontvangen graag informatie gericht op het kind.

Ouderpaar C:

Ouders geven aan alleen behoefte te hebben aan scholing over de onderwerpen 'autisme en communicatie' en 'brusjes'.

Ouders geven aan dat bij de oudercursus van MEE⁴ veel onderwerpen aan de orde zijn gekomen.

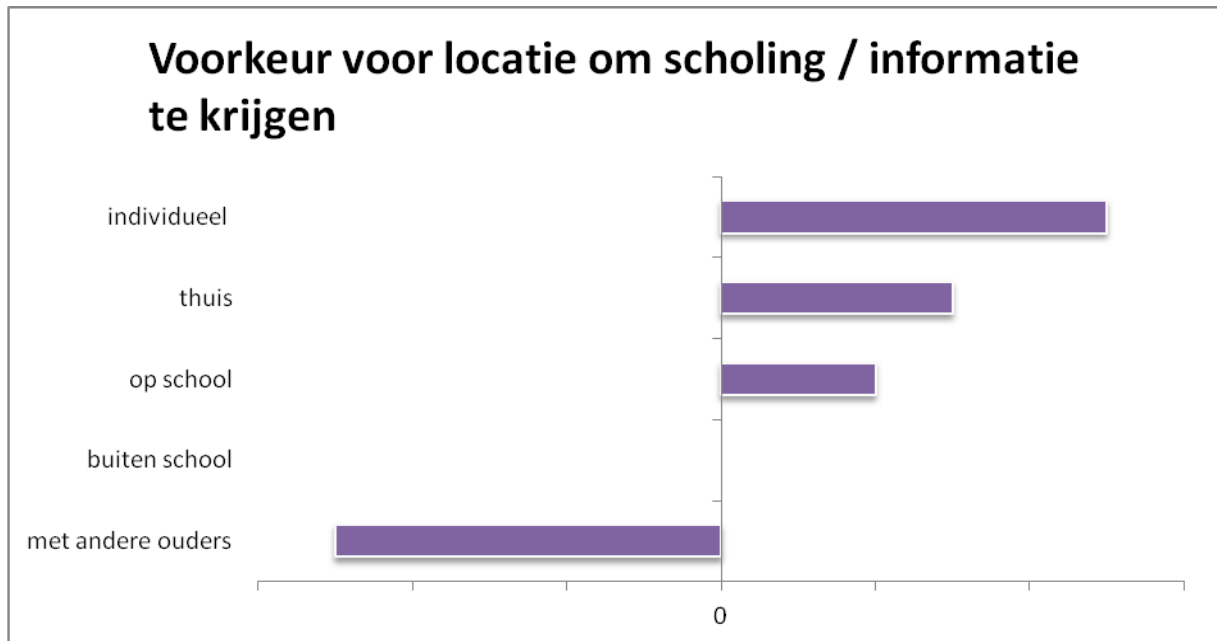
Ouders raden dit een ieder aan. Wat met name duidelijk is geworden is dat ieder kind met autisme anders is. Ook hebben de ouders bij de Bascule⁵ een cursus gevolgd. Zij hebben een map met naslagwerk, artikelen en leestips waarin zij over de onderwerpen terug kunnen lezen.

Wanneer de leerkracht / de adjunct directeur / maatschappelijk werker een artikel tegenkomen dat geschikt is voor hun kind dan graag kopiëren en meegeven.

⁴ <http://www.mee.nl/>

⁵ <http://www.debascule.com/>

Ouders geven aan het einde van het interview aan dat zij van mening zijn dat “het geven van informatie over autisme overgelaten zou moeten worden aan andere instanties”.

Ouderpaar A:

Schriftelijke informatie meegeven naar huis is ook een optie.

Ouderpaar B:

De voorkeur gaat uit naar ‘thuis en individueel’. Moeder komt wel naar de themabijeenkomsten op school wanneer zij kan en het thema haar aanspreekt.

Ouderpaar C:

Ouders hebben geen aanvullende opmerkingen bij deze vraag.

4.4 Ondersteuning

Ouderpaar A:

“Wij als ouder kijken vanuit de pedagogische kant, de leerkracht kijkt als iemand met ervaring met autisme”.

De uitleg visueel maken, ervaren ouders als prettig.

Bij het kopje ‘meedenken, doorverwijzen en handelen’ is een boekje met informatie voldoende.

Ouders hebben geen behoefte aan een workshop ‘maken en meenemen’, willen wel tips en ideeën horen en deze dan zelf uitvoeren.

Ouders geven aan dat contact met ouders om hun kinderen samen te laten spelen gewenst is. Het contact leggen met andere ouders en het sociale netwerk ontbreekt in deze vorm van onderwijs. De telefoonlijst van de ouders komt hierin tegemoet. De doelgroep is anders, het moet klikken met ouders. De dagelijkse problemen van andere ouders, zijn pijnlijk om aan te horen. Daarnaast is er weinig tijd en ruimte voor, moeder is druk met werk en thuis.

Ouderpaar B:

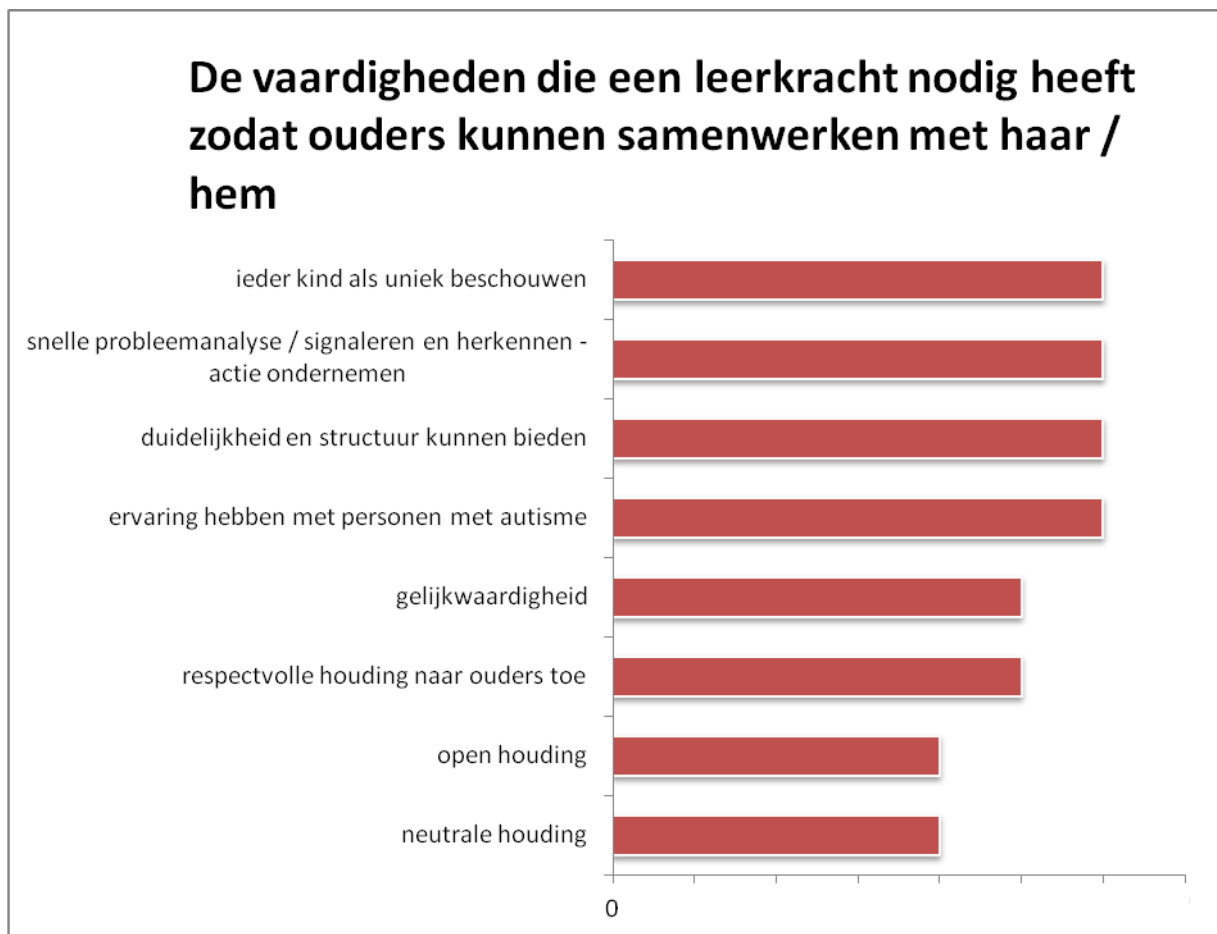
Aanvulling bij 'in contact brengen met andere ouders om ervaringen te delen' – ouders geven aan dat zij in de kennissenkring genoeg contact hebben rondom autisme. Daarnaast is een goede vriend kinderarts.

Ouderpaar C:

Vader geeft aan wel behoefte te hebben aan discussies over de aard van autisme enz., maar dit is geen taak van de school, wel buiten de school.

Ook wanneer er problemen in de thuissituatie zouden zijn wat betreft 'fysieke structuur' zouden ouders ondersteuning buiten de school zoeken.

Informeel contact d.m.v. de koffiekamer valt onder schooltijd/werktijd.

Ouderpaar A:

Ouders vinden de vaardigheid 'pedagogisch inzicht' belangrijk.

Een leerkracht moet gericht zijn op progressie dus niet 'pappen en nathouden'.

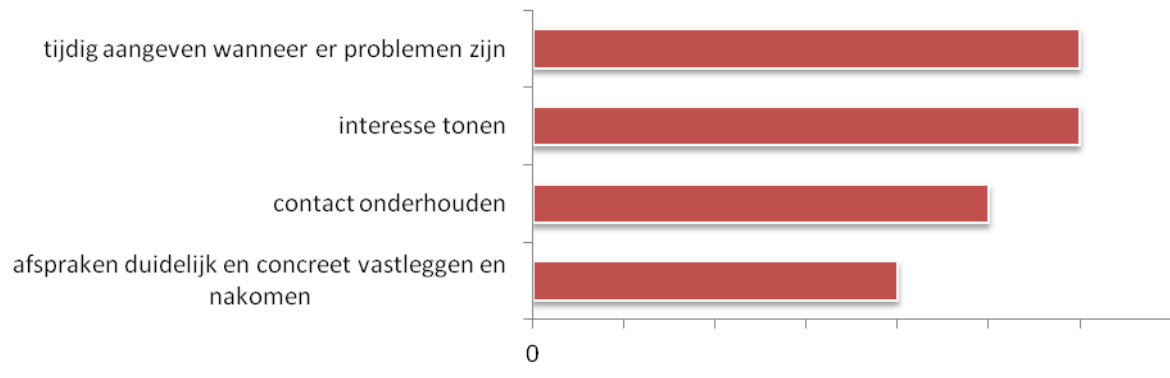
Ouderpaar B:

Een neutrale houding is gelezen als 'informeel contact' en daarom als nee ingeschaald.

Ouderpaar C:

Vader benoemt dat ouders een andere rol hebben.

De verwachtingen die ouders hebben van de leerkracht wat betreft de samenwerking

Ouderpaar A:

Als aanvulling bij 'tijdig aangeven wanneer er problemen zijn', ouders vinden het fijn als er ook aangegeven wordt op welke manier ermee om is gegaan.

Aanvulling op 'contact onderhouden' – ook wanneer iets heel goed gaat!

Ouderpaar B:

'we vinden ze allemaal belangrijk'

Ouderpaar C:

Bij interesse tonen in ouders / thuissituatie benoemt vader dat het handig is om achtergrond informatie te hebben.

Het contact houden op gezette tijden.

Op de vraag hoe ouders het vonden om aan dit praktijkonderzoek mee te werken antwoordde:

Ouderpaar A:

"Het signaal is belangrijk. Het feit dat het ter discussie gesteld wordt en ouders vinden de samenwerking heel belangrijk. Dezelfde aanpak thuis en school, wat werkt en wat niet".

Ouderpaar B:

"Het onderwerp 'samenwerking' is belangrijk. Moeder geeft aan dat zij de dagelijkse informatie belangrijk vindt, er zou meer informatie op cognitief gebied (rekenen en lezen) gegeven kunnen worden, zodat ouders thuis goed op de hoogte zijn en kunnen aansluiten".

Ouderpaar C:

Ouders geven aan mee te willen werken aan dit praktijkonderzoek omdat zij het een belangrijk onderwerp vinden.

"Het zijn veel vragen. Als je dit als school wilt waarmaken is het een hele kluit".

Zij zijn van mening dat school het schoolprogramma aanbiedt en wat voor thuis belangrijk is, met de ouders overlegd moet worden.

"Het geven van informatie over autisme zou overgelaten moeten worden aan andere instanties".

5. Conclusies

Hieronder volgt een samenvatting van de antwoorden op de deelvragen vanuit de kwantitatieve gegevens en kwalitatieve gegevens, verkregen middels de interviews met de drie ouderparen. Per onderdeel 'informatie, contact, scholing en ondersteuning' maak ik een vergelijking tussen de antwoorden van de ouderparen en mijn verwachte resultaten. Tevens geef ik een korte beredenering en trek ik een conclusie per deelvraag.

Aan welke informatie hebben ouders behoefte?

Ouders willen informatie ontvangen over de volgende onderwerpen.

De drie ouderparen zijn vooral geïnteresseerd in de informatie die hun kind aangaat. Ouders geven aan dat hun kind nauwelijks vertelt over school, waardoor zij, wanneer zij willen aansluiten bij school, afhankelijk zijn van de informatie van de leerkracht. De behoefte aan informatie over activiteiten op school voor leerlingen en ouders scoren iets lager. Eén ouderpaar is geïnteresseerd in ideeën en tips, de anderen alleen wanneer de tip gericht is op hun kind. Deze ouders geven aan geen behoefte te hebben aan informatie van ouderverenigingen.

Ouders willen informatie krijgen door middel van.

Zoals hierboven al genoemd is, zijn de ouders voor het verkrijgen van informatie afhankelijk van de informatieverstrekking van de leerkracht en school.

Ouders geven de voorkeur aan het verkrijgen van schriftelijke informatie. Telefonisch contact wordt als prettig ervaren wanneer er afstemming tussen school en thuis nodig is. Mondeling informatie scoort het laagst. Gezien het feit dat de E. J. van Detschool een regionale functie heeft, is dit vanzelfsprekend.

De frequentie van het willen ontvangen van informatie

Ouders willen graag per week (als het haalbaar is) anders per maand kindgerichte informatie ontvangen. Per maand een nieuwsbrief ontvangen met hierin informatie over vrije dagen, vakanties, informatie over themamiddagen op school e.d. is afgestemd op de behoefte van de ouders. Ook de vaste momenten om het rapport en de werkafspraken te bespreken, drie keer per jaar, is afgestemd op de behoefte van ouders.

Vergelijking van de antwoorden op mijn deelvragen met mijn verwachte resultaten/hypothesen en beredenering

Het model van Cijvat/Voskens geeft aan dat alle ouders behoefte hebben aan het ontvangen van informatie.

Mijn verwachting was net zoals in bovengenoemd model dat alle ouders behoefte hebben aan informatie. Doordat veel leerlingen met autisme niet vertellen wat zij hebben gedaan op school, zijn de ouders hiervoor afhankelijk van de informatie die zij krijgen van de leerkracht. Ik had verwacht, met het oog op het digitale tijdperk, dat deze ouders informatie zoals de dagelijkse gang van zaken, het thema, de uitstapjes en de nieuwsbrief, zouden willen ontvangen per mail. Dit is niet het geval.

Ik vind het opvallend dat deze ouders geen behoefte hebben aan informatie van ouderverenigingen. Mijn beredenering is dat deze onderzoeksgroep zelfstandig en capabel is om zelf de weg te vinden naar de ouderverenigingen.

Conclusie

Ouders hebben behoefte aan informatie die vooral hun kind aangaat en willen deze informatie met vaste regelmaat ontvangen.

Wanneer en op welke manier willen ouders contact met mij als leerkracht?

Welke contactmomenten willen de ouders met mij als leerkracht?

De meeste van de contactmomenten met de leerkracht scoren hoog.

Welke onderwerpen willen ouders met de leerkracht bespreken?

De meeste onderwerpen vinden de ouders belangrijk om te bespreken met de leerkracht. 'Als ervaringsdeskundige gehoord worden' scoort het hoogst.

De frequentie van contact hebben met leerkracht.

De ouders hebben behoefte aan regelmatig contact.

Conclusie

De ouders hebben behoefte aan veel en inhoudelijk contact omtrent hun kind. Ook het onderhouden van contact op momenten dat het goed gaat met het kind op school wordt als een behoefte weergegeven. Er is behoefte aan de themabijeenkomsten. Tegelijkertijd is de opkomst minimaal. Twee van de drie ouderparen hebben behoefte aan de themabijeenkomsten. Er wordt een kanttekening gezet bij het tijdstip waarop deze bijeenkomsten worden gehouden.

Vergelijking van de antwoorden op mijn deelvragen met mijn verwachte resultaten/hypothesen en beredenering

Doordat veel leerlingen met aangepast vervoer, een busje, naar school komen is het dagelijks contact met de leerkracht niet vanzelfsprekend. Een aantal contactmomenten ligt vast en een aantal worden in overeenstemming tussen de ouders en leerkracht gepland. Het regelmatig contact hebben met ouders is van belang, op zowel momenten dat het minder goed gaat met een kind als wanneer het goed gaat met het kind.

De uitkomsten van de behoeften wat betreft het contact kwamen overeen met mijn verwachtingen.

Aan welke scholing hebben ouders behoefte?

Over welke onderwerpen hebben ouders behoefte aan scholing?

De behoefte aan scholing ligt lager. De onderwerpen 'sociale interactie' en 'executieve functies' scoren het hoogst. De behoefte loopt sterk uiteen per ouderpaar.

Ouderpaar A heeft naast bovengenoemde onderwerpen, behoefte aan 'leerstijl – communicatie' en 'Theory of Mind'.

Ouderpaar B heeft naast bovengenoemde onderwerpen ook behoefte aan 'opvoedingszaken – moeilijk gedrag'.

Ouderpaar C geeft aan alleen behoefte te hebben aan scholing over de onderwerpen 'Autisme en Communicatie' en 'brusjes'.

Voorkeur voor het krijgen van scholing?

De voorkeur voor het verkrijgen van de scholing is individueel. Of dit op school gebeurt of thuis maakt niet zoveel uit. Ouderpaar C geeft daarentegen aan scholing graag buiten de school te ontvangen.

Conclusie

Scholing moet toegespitst worden op het individuele kind. De behoeften van de drie ouders is verschillend. Scholing moet op maat zijn van zowel kind als ouders.

Vergelijking van de antwoorden op mijn deelvragen met mijn verwachte resultaten/hypothesen en beredenering

Volgens het model van Cijvat/Voskens zouden ouders minder behoefte hebben aan scholing. Als ik kijk naar de kwantitatieve gegevens van het onderzoek komt dit overeen. Er is minder behoefte aan scholing, in tegenstelling tot mijn verwachting. De behoefte die er aan scholing is, is bij de drie ouders verschillend. Dit komt overeen met de theorie "een goede samenwerking is een samenwerking op maat" en "een samenwerkingsmodel kan nooit definitief en algemeen zijn, omdat de mogelijkheden en verwachtingen van elke ouder, van elk teamlid van een voorziening, telkens weer anders zijn".

Door het antwoord van ouderpaar C, bij voorkeur scholing ontvangen buiten de school en de eerdere opmerkingen als 'dat is geen taak van de school' wordt het beeld dat dit ouderpaar heeft van een school duidelijk. Een school is een plek waar kinderen leren lezen en schrijven. Eén ouderpaar heeft het woord scholing in de vraagstelling doorgestreept en daar informatie boven gezet. Dit geeft aan dat ik de vraagstelling 'behoefte aan scholing' mogelijk te zwaar heb gemaakt in hun ogen. Scholing is in mijn ogen, geven van informatie.

De reden voor de voorkeur voor het verkrijgen van individuele scholing, zou kunnen zijn dat ieder kind met autisme uniek is. Als informatie niet van toepassing is op het eigen kind, is deze niet van belang. Daarnaast hebben de ouders opgemerkt dat zij zich niet herkennen in de ouders van de andere kinderen. Zij verwoorden dit als "de dagelijkse problemen van andere ouders zijn pijnlijk om aan te horen". Een manier om deze confrontatie te voorkomen is individuele scholing.

Ginette Wieken omschrijft het als volgt: "Als ik de andere ouders meemaak op bijeenkomsten van de school wordt me duidelijk waarom de school niet gewend is aan ouders die zelf ideeën hebben. Veel ouders ontbreken en van de meeste andere ouders stralen de armoede en het onvermogen af".

Aan welke ondersteuning hebben ouders behoefte?

Aan welke vormen van ondersteuning hebben ouders behoefte?

Ondersteuning in de vorm van het 'serieus nemen' van de ouders, het 'begrip tonen' voor de ouders en 'het meedenken etc.' scoren hoog.

Daarnaast zien we dat de behoefte aan ondersteuning verschillend is. Aan 'het in contact brengen met andere ouders' heeft geen enkel ouderpaar behoefte.

Welke vaardigheden heeft een leerkracht nodig zodat ouders kunnen samenwerken met hem/haar?

Alle genoemde vaardigheden worden als belangrijk genoemd. Deze vaardigheden heeft een leerkracht nodig voor de competentie "Hij werkt (intensief) samen met de ouders van de persoon met autisme. Hij werkt samen met mensen en organisaties buiten de eigen school- of instellingsorganisatie en zorgt voor een goede afstemming in de samenwerking rond de persoon met autisme" (IBvA)

Welke verwachtingen hebben ouders van de leerkracht?

Alle verwachtingen scoren hoog. In hetzelfde competentieprofiel van de IBvA staat de competentie "Hij kan authentiek functioneren en is in staat om gezond met zichzelf om te gaan". Met andere woorden de balans houden tussen draagkracht en draaglast. Het is als leerkracht belangrijk om de grenzen te bewaken en tegelijkertijd te kunnen voldoen aan de verwachtingen van ouders.

Vergelijking van de antwoorden op mijn deelvragen met mijn verwachte resultaten/hypothesen en beredenering

Behoeft aan ondersteuning zou er het minst zijn volgens het model Cijvat/Voskens. Uit de gegevens van dit onderzoek blijkt dat er wel behoefte is aan ondersteuning binnen deze onderzoeksgroep.

Ik had echter verwacht dat de behoefte aan ondersteuning groter zou zijn. Het zou kunnen dat de vraagstelling 'ondersteuning' niet bevorderlijk heeft gewerkt. Behoeft aan ondersteuning kan door ouders gelezen worden als dat zij het zelf niet aankunnen en dat zij hulp nodig hebben. Ondersteuning valt onder hulpverlening. De vraagstelling veranderen in 'In welke onderdelen zijn de ouders geïnteresseerd?' zou mogelijk een ander resultaat hebben kunnen geven.

Ouderpaar C is van mening dat het geven van scholing en ondersteuning geen taak is van de school. Dit heeft mijn inziens te maken met het beeld dat ouders van een school hebben. In het verleden hebben zij cursussen gevolgd bij MEE en de Bascule.

De kinderen van ouderpaar A en B zitten vanaf het begin van het schooljaar bij mij in de klas, met hen heb ik een relatie opgebouwd. Het kind van ouderpaar C zit in een andere klas. Het contact tijdens het interview was mijn eerste contact met hen.

6. Aanbevelingen

In dit hoofdstuk zal ik aanbevelingen doen naar aanleiding van de conclusies. Tevens zal ik suggesties geven voor vervolgonderzoek.

6.1 Aan welke informatie hebben ouders behoefte?

Wat beveel ik aan als onderzoeker om aan te passen

Om te voldoen aan de behoeften van de ouderparen zou de informatieverstrekking er als volgt uit moeten zien:

Ouders geven aan dat het communicatieschriftje goed werkt om de dagelijkse gang van zaken te noteren en voor de vermelding van bijzonderheden van de dag.

Informatie over het lezen, rekenen, creatieve activiteiten en het thema willen ouders regelmatig krijgen. Eén keer per week is niet haalbaar voor de leerkracht, één keer per maand is goed mogelijk. Ook het ontvangen van een zwemrooster hoort hierbij.

De nieuwsbrief waarin activiteiten voor leerlingen op school en ouders staan zoals: de themabijeenkomsten en ideeën en tips, sluit aan bij de behoeften van ouders.

Er zou aan het begin van het schooljaar geïnventariseerd kunnen worden welke ouders de informatie liever per mail willen ontvangen.

6.2 Wanneer en op welke manier willen ouders contact met mij als leerkracht?

Wat beveel ik aan als onderzoeker om aan te passen

Alle ouderparen willen graag naast de ouderavonden contact met de leerkracht over de leervorderingen van hun kind. Drie keer per jaar wordt als onvoldoende ervaren. Naast afstemming over de aanpak is afstemming over de leerdoelen van een kind ook zinvol. Als voorbeeld de zelfstandigheid vergroten. Wanneer een leerling leert om zijn broek aan te trekken op school, zal hij de transfer naar de thuissituatie niet vanzelfsprekend maken. Deze afstemming kan plaatsvinden tijdens een ouderavond of telefonisch. Wanneer er een stappenplan is gemaakt om een bepaalde vaardigheid te leren is mondeling contact op school gewenst. De leervorderingen zouden schriftelijk of telefonisch meegedeeld kunnen worden door de leerkracht aan de ouders. Het uitwisselen van deze informatie kan telefonisch samen gaan met 'de gang van zaken goed – minder goed'. Om aan de behoefte van de ouders wat betreft de themabijeenkomsten tegemoet te komen, kunnen deze misschien beter in de avond gegeven worden. Dit moet geïnventariseerd worden. Een andere mogelijkheid is, de informatie rondom een thema op de site van de E. J. van Detschool te plaatsen. De informatie is dan ten alle tijden beschikbaar voor ouders. De thema's die besproken worden tijdens themabijeenkomsten zouden divers moeten zijn. Om tegemoet te komen aan de behoefte van ouders 'contact met ouders om de kinderen samen te laten spelen', biedt een telefoonlijst van ouders per groep uitkomst.

Twee jaar geleden ben ik begonnen met het regelmatig (1 x per maand) bellen van de ouders. Dit doe ik zowel wanneer het goed gaat met het kind als wanneer het minder goed gaat met het kind en ik tips van ouders goed kon gebruiken. Hiermee voldoe ik aan de behoefte van de ouderparen als leerkracht.

Aanbeveling voor verder onderzoek

De vormen van contact 'kijkochtend en het huisbezoek' scoren hoog en zouden door alle leerkrachten uitgevoerd moeten worden. Op dit moment is de uitvoering nog afhankelijk van de leerkracht.

Ik vind het raadzaam om te onderzoeken welke redenen hieraan ten grondslag ligt. Heeft dit te maken met de balans 'draagkracht en draaglast'?

Hoe kan er in de praktijk voor gezorgd worden dat leerkrachten aan de behoefte van ouders tegemoet kunnen komen op deze vormen van contact.

Er zou onderzocht kunnen worden of er meer behoefte is bij leerkrachten naar informatie van de ouders, als ervaringsdeskundigen, over hun kind. En op welke manier ouders de leerkracht kunnen voorzien van deze informatie.

6.3 Aan welke scholing hebben ouders behoefte?

Wat beveel ik aan als onderzoeker om aan te passen

Scholing moet op maat zijn. Er zou in het begin van het schooljaar gevraagd kunnen worden aan ouders over welke onderwerpen zij informatie willen ontvangen. Ingaan op de behoeften van de ouders, zodat de opkomst groter wordt. Deze onderwerpen zouden in de vorm van een workshop gegeven kunnen worden. Mijns inziens is het niet mogelijk om dit individueel te doen. Om de ouders de ruimte te kunnen geven om ervaringen uit te wisselen zou hier ruimte voor gemaakt kunnen worden aan het einde van een workshop. Ouders die hier geen behoefte aan hebben kunnen dit laatste onderdeel overslaan. Kort samengevat, vrijblijvende workshops voor ouders.

De informatie zou ook aan deze onderzoeksgroep schriftelijk meegegeven worden.

Aanbeveling voor verder onderzoek

Onderzoeken of er binnen het team ook behoefte is aan workshops rondom autisme. Als dit het geval is, kan er gekeken worden op een mengvorm met ouders mogelijk is. Op deze manier worden meerdere groepen mensen bereikt, ouders en teamleden.

6.4 Aan welke ondersteuning hebben ouders behoefte?

Wat beveel ik aan als onderzoeker om aan te passen

Aan het begin van het schooljaar zou geïnventariseerd kunnen worden aan welke ondersteuning behoefte is bij de ouders. Op deze manier kun je ondersteuning op maat bieden. Een aantal vormen kunnen leerkrachten laten zien tijdens de kijkochtend. In andere gevallen kan een themabijeenkomst georganiseerd kunnen worden of een individuele afspraak worden gemaakt. Hier zie ik een duidelijke taak weggelegd voor de leerkracht. De leerkracht werkt met het kind samen en doet dit op een bepaald communicatieniveau. Het onderwijs wordt als het ware op maat aangeboden en verschilt per leerling.

Uit de mening van ouderpaar C, "ondersteuning is geen taak van de school", trek ik de conclusie dat voor hen de school en daarmee de leerkracht, ver van het kind met autisme staat. Het contact tussen de leerkracht, ouders en hulpverlening zou beter op elkaar afgestemd kunnen worden, met als doel een completer pakket te bieden.

Als cluster 4 school is het van belang om de expertise die in de school is, uit te dragen en te delen met ouders. De beeldvorming die ouders van de E. J. van Detschool hebben zou door het aanbieden van scholing en ondersteuning kunnen veranderen. De E. J. van Detschool als school waar leerlingen onderwijs op maat krijgen en een voorziening voor ouders waar scholing en ondersteuning op maat aangeboden wordt.

Ginette Wieken: “we zorgen dat we in onze benadering van Yurre op dezelfde lijn zitten als Dennenheuvel⁶ en met hun enorme knowhow op het gebied van autisme krijgen we legio nuttige uitleg en tips.”

Aanbeveling voor verder onderzoek

Vervolgonderzoek naar mogelijke samenwerking met scholingsinstanties van buiten af.

Als leerkracht besef ik goed dat een aantal vormen van ondersteuning een extra werkdruk teweeg kan brengen. Het aanbieden van de meer algemene vormen van ondersteuning, zou goed door een autismespecialist gedaan kunnen worden. Een autismespecialist die op de hoogte is van de werkwijze op school en de nieuwste ontwikkelingen op het gebied van autisme. Een autismespecialist die de activiteiten van alle betrokkenen rond de persoon met autisme goed op elkaar afstemt. Hij stemt de samenwerking rond de persoon met autisme zodanig af dat op school- en leefniveau alles goed op elkaar aansluit.

Hij werkt (intensief) samen met de ouders van de persoon met autisme. Daarnaast werkt hij samen met mensen en organisaties buiten de eigen school- of instellingsorganisatie en zorgt voor een goede afstemming in de samenwerking rond de persoon met autisme (IBvA).

6.5 Welke vaardigheden heb ik als leerkracht nodig zodat ouders willen samenwerken met mij?

Wat beveel ik aan als onderzoeker om aan te passen

Zoals uit dit onderzoek blijkt, zijn vaardigheden om tot samenwerking te komen met ouders van groot belang. Er wordt van een leerkracht op dit gebied veel verwacht. Een leerkracht op de E. J. van Detschool dient te voldoen aan de criteria van de autisme specialist (IBvA).

Tijdens het functioneringsgesprek van de leerkracht zou samen met de directie na gegaan kunnen worden of hij/zij de vaardigheden beheerst en kan voldoen aan de verwachtingen van ouders. In het POP zou een bepaalde vaardigheid een aandachtspunt kunnen worden. De directie zou hier op in kunnen spelen door het organiseren van workshops tijdens een studiedag.

Aanbeveling voor verder onderzoek

Dit onderzoek is gericht op drie ouderparen met een kind met autisme van zeven of acht jaar. De ouderparen zijn hoger opgeleid en de variabelen zijn zo klein mogelijk houden.

⁶ Dennenheuvel: een Arnhems instituut voor deeltijdpsychiatrische behandeling voor kinderen

Voor een goede afspiegeling van de behoeften van de ouders, zou ik aanbevelen om de onderzoeksgroep groter te maken. Dit behoeftenonderzoek zou uitgebreid kunnen worden naar andere doelgroepen zoals alleenstaande ouders of lager opgeleide ouders. Ook is het interessant om een behoeftenonderzoek uit te voeren bij ouders van oudere leerlingen. Ik denk dan bijvoorbeeld aan de categorie pubers. De ouders van deze doelgroep hebben mogelijk andere behoeften. Door verschillende onderzoeksgroepen te benaderen wordt het beeld completer. De samenwerking tussen ouders en de leerkrachten kan dan optimaal op elkaar afgestemd worden.

Samenvatting aanbevelingen

Mijn advies aan de directie is om te kijken naar de mogelijkheden op de E. J. van Detschool. De aanbevelingen vanuit dit onderzoek en de uitkomsten van de workshop van vorig schooljaar zouden verder uitgewerkt kunnen worden. Vervolgens zou de opbrengst hiervan verwerkt kunnen worden in het beleidsplan. Op die manier kan er een concrete invulling gegeven worden aan de samenwerking tussen school en ouders.

Op dit moment wordt tijdens een kennismakingsgesprek met ouders en verzorgers geïnformeerd naar de wensen, verwachtingen en vragen van ouders. Het in kaart brengen van die verwachtingen en mogelijkheden is daarom de eerste stap in de samenwerking. Op basis van de mogelijkheden van de school en wensen van de ouders zou er een afsprakennota 'samenwerking op maat' gemaakt kunnen worden. Deze afsprakennota wordt samen met ouders van nieuwe leerlingen ingevuld tijdens het kennismakingsgesprek. Met de ouders van de 'zittende leerlingen' kan gekeken worden of een aanvulling wenselijk is of dat de samenwerking nog voldoet.

7. Evaluatie en reflectie

De voorbereiding van dit onderzoek heeft mij veel kennis opgeleverd over ouders van kinderen met autisme en samenwerking. Door het lezen van autobiografieën wordt de beleving van ouders, de ups en downs en de wisselwerking tussen hen en hun omgeving duidelijk. Het geeft mij de mogelijkheid om een 'kijkje te nemen' in hun ervaringswereld.

Door het kiezen van het onderwerp 'het verbeteren van de samenwerking met ouders' geef ik een boodschap af naar de geïnterviewde ouders en de teamleden van de E. J. van Detschool. Als leerkracht en tweedejaars student van de opleiding Autisme ervaar ik samenwerking met ouders als een belangrijke taak.

Dit onderzoek 'De weg naar het verbeteren van samenwerking met ouders' is het begin van het in kaart brengen van de behoeften van de ouders van kinderen op de E. J. van Detschool. De aanbevelingen die gedaan zijn, kunnen door de werkgroep 'ouderparticipatie' uitgewerkt worden. Het uitwerken van de antwoorden van de teamleden op de vragen die gesteld zijn tijdens de workshop 'samenwerking met ouders', kan mogelijk een positieve bijdrage leveren om tegemoet te komen aan de behoeften van de ouders. Op deze manier kan de visie van de E. J. van Detschool uitgedragen worden door alle teamleden en de concrete uitvoering vastgelegd worden in het beleid. Wanneer dit gebeurt is het onderzoek zinvol geweest voor de E. J. van Detschool.

De drie ouderparen die geïnterviewd zijn, geven aan dat zij samenwerking een belangrijk onderwerp vinden. Het signaal dat hun mening meetelt is belangrijk voor hen. Ik ben mij bewust van de kleinschaligheid van dit onderzoek. De opbrengst van dit kleinschalige onderzoek is daarentegen groots. De uitkomst is dat 'samenwerking op maat moet zijn' voor ouders.

Eén bijeenkomst van mijn supervisie is besteed aan de techniek 'interviewen'. Tijdens dit rollenspel heb ik samen met de supervisor onderzocht: wat de vragen doen bij de ouders, waar ik tegenaan loop tijdens het interviewen en hoe ik kan doorvragen om kwalitatieve gegevens te krijgen. Door dit rollenspel heb ik mij goed kunnen voorbereiden op de interviews, waardoor ik tijdens de interviews ontspannen was.

De onderzoeksgroep die ik voor ogen had bestond uit drie ouderparen van mijn groep. Eén ouderpaar heeft laten weten dat zij niet wilden meewerken aan dit onderzoek. Moeder vertelde mij dat zij al aan zoveel onderzoeken heeft meegedaan, dat zij deze keer even wilde overslaan. Door de achtergrondgegevens van de ouderparen te controleren kwam ik tot de ontdekking dat dit ouderpaar minder hoog opgeleid was. Mede door de voorbereiding van de interviews tijdens de supervisie, werd ik mij bewust van de kwetsbaarheid van ouders. Ik kan mij voorstellen dat ouders het confronterend vinden om aan te geven dat zij behoefte hebben aan scholing en ondersteuning. Ouders kunnen ondersteuning zien als hulpverlening, dat zij het zelf niet aankunnen en hulp nodig hebben.

Het uitvoeren van dit praktijkonderzoek bevestigt mijn mening 'samenwerking tussen ouders en leerkracht is essentieel in het werken met kinderen met autisme'. Ik heb gemerkt dat het lastig is om de taken van mij als leerkracht en van mij als autismespecialist te scheiden. Ik heb regelmatig van mijn critical friends te horen gekregen dat ik misschien iets

te veel wil als leerkracht. Daar staat tegenover dat drie medestudenten, tevens ervaringsdeskundigen, de vragenlijst bekeken en aangevuld hebben. Twee van hen zijn werkzaam in het onderwijs en hebben mij niet geattendeerd op het feit dat ik misschien 'iets te veel wil'.

Als leerkracht weet ik dat ik op de goede weg ben wat betreft 'informatie en contact'. Eén keer per maand bellen met de ouders en één keer per maand een briefje meegeven met daarin kindgerichte informatie.

Als leerkracht en autismspecials zou ik mij meer willen richten op 'scholing en ondersteuning'. Ik zie deze vormen van samenwerking met ouders als verdieping in de meergelaagdheid van de leerling met autisme.

Literatuurlijst

Baarda, D.B., Goede, M.P.M. de. (2006). Basisboek Methoden en Technieken. Handleiding voor het opzetten en uitvoeren van kwantitatief onderzoek. Groningen: Wolters Noordhoff Uitgevers

Baltussen, M., Clijnen, A., Leenders, Y. (2003). Leerlingen met autisme in de klas. Een praktische gids voor leerkrachten en intern begeleiders. Meppel: Drukkerij Giethoorn ten Brink

Bohemen, J. van. (2000). Kinderen van de Kannerschool. Leven met een autistisch kind. Baarn: MM Tirion Uitgevers B.V.

Evers, J. (2007). Kwalitatief interviewen: kunst én kunde. Den Haag : Uitgeverij Boom Lemma

Gezondheidsraad (2009). Autismespectrumstoornissen: een leven lang anders. Den Haag: Gezondheidsraad, 2009; publicatienummer 2009/09.

Harinck, F. (2009). Basisprincipes praktijkonderzoek. Antwerpen/Apeldoorn: Garant.

Mesibov, G.B., Shea, V., Schopler, E. (2004). The TEACCH approach to autism spectrum disorders. New York: Springer.

Wieken, G. (2003). De dinoman en het muziekmeisje. Leven met autistische kinderen. Amsterdam: Uitgeverij Nieuwezijds

Quak, G., Smeets, K. (2003). Autisme is zo gek nog niet. Ondersteunend handelen bij autisme. Amersfoort: CPS

Zeevalking, M. (2000). Autisme: hoe te verstaan, hoe te begeleiden?. Houten: Bohn Stafleu Van Loghum

Artikelen:

Vertaling en bewerking juli 2008 door W. Lampen en drs. Jan Schrurs van hoofdstuk 4 uit

Mesibov, G. "The TEACCH approach to autism spectrum disorders", New York, 2005

Internet:

Van Detschool Rol van de ouders. Geraadpleegd 21 mei, via www.vandetschool.nl

Beter samen, samenwerking creëert kwaliteit. Geraadpleegd 21 mei, via <http://www.autismevlaanderen.be>

IBvA Competentieprofiel Autismespecialist Bekwaam en Speciaal in Autisme. Geraadpleegd 21 mei 2011, via <http://www.ibva.info/competentieprofiel.html>

Vragenlijst voor oudergesprekken voor praktijkonderzoek

‘het verbeteren van de samenwerking met ouders’

Informatie

1a Welke algemene informatie zouden jullie graag willen ontvangen?

	Activiteiten voor leerlingen op school
	Activiteiten voor ouders op school
	Activiteiten in de klas (lezen, rekenen, creatief)
	Thema dat aangeboden wordt
	Uitstapjes
	Ouderverenigingen voor ouders van kinderen met autisme
	Ideeën en tip bijv. uitstapjes in de vakanties, vakantieopvang, pgb, begeleidingsmogelijkheden.

1b Welke manier van krijgen van informatie vinden jullie prettig?

	Schriftelijk in het communicatieschrift
	Per mail
	Nieuwsbrief
	Telefonisch
	Mondeling op school

1c Hoe vaak zouden jullie welke informatie willen ontvangen (frequentie)?

	Per dag informatie over...
	Per week informatie over...
	Per maand informatie over...
	Vast moment voor...

Contact

2a Wat voor contactmomenten zouden jullie willen hebben met de leerkracht?

	Informatie geven als ouders over kind
	Leervorderingen (naast de ouderavonden)
	Gang van zaken goed – minder goed
	Huisbezoek
	Kijkochtend
	Vrienden dag / open dag

	Ouderbijeenkomsten themagericht
	Ouderavonden/middagen kind gericht
	Informeel contact met ouders bijv. in een koffiekamer

2b welke onderwerpen willen jullie bespreken?

	Leerdoelen
	Sterke kanten / zwakke kanten van het kind
	Gang van zaken thuis (goed – minder goed)
	Gedrag kind
	Hobby's /interesses kind
	Werkwijze in de klas
	Ondersteuning begeleidingsmogelijkheden

2c Hoe vaak zouden jullie contact willen hebben?

	Dagelijks
	Wekelijks
	Maandelijks
	1 x in de 3 maanden
	1 x in de 6 maanden

Scholing

3a Aan wat voor scholing/informatie hebben jullie behoefte?

	Autisme en Communicatie
	Sociale interactie
	Verbeelding
	Zintuiglijke Waarneming en Autisme
	Leerstijl – communicatie
	Centrale Coherentie
	Theory of Mind
	Executieve Functies
	Opvoedingszaken – moeilijk gedrag
	Brusjes

3b Op welke manier ervaart u scholing het prettigst?

	Thuis
	Op school
	Buiten school
	Met andere ouders
	Individueel

Ondersteuning

4a Op welke manier zou de leerkracht ondersteuning kunnen bieden?

	Begrip tonen/ luisterend oor
	in contact brengen met andere ouders om ervaringen te delen
	Serius nemen
	Meedenken / doorverwijzen / handelen
	Voordoen hoe vaardigheden getraind kunnen worden bijv. zelfstandigheid vergroten of op leergebied (tijdens kijkochtend)
	Demonstratie van het gebruik van beeld of schriftelijk schema voor het maken van overgangen – deze aanpassen voor thuis (tijdens kijkochtend)
	discussies organiseren over de aard van autisme en de toepassing van gestructureerd onderwijs principes in huis
	Workshop 'Maken en meenemen' waarin samen materialen worden gemaakt voor het gebruik in huis
	Het voorstellen van lezingen en websites
	Huisbezoeken om problemen in de thuissituatie wat betreft 'fysieke structuur' op te lossen
	Workshops over onderwerpen zoals gestructureerd onderwijs of het schrijven van sociale verhalen

4b welke vaardigheden heeft een leerkracht nodig zodat jullie kunnen samenwerken met hem/haar?

	Respectvol naar ouders
	gelijkwaardigheid
	Neutrale houding
	Open houding
	Ervaring hebben met personen met Autisme
	Duidelijkheid en structuur kunnen bieden
	Snelle probleemanalyse / signaleren en herkennen – actie ondernemen

	leder kind als uniek beschouwen

4c welke verwachtingen hebben jullie van de leerkracht van jullie kind wat betreft de samenwerking?

	Interesse tonen in ouders / thuissituatie
	Tijdig aangeven wanneer er problemen zijn
	Contact onderhouden
	Afspraken duidelijk en concreet vastleggen en nakomen

bijlage 2

Brief aan ouders om medewerking voor onderzoek te vragen

Logo E. J. van Detschool

Amsterdam, 3 januari 2011

Beste ouders,

Tijdens de algemene ouderavond in het begin van het schooljaar heb ik verteld dat ik de tweejarige studie Autisme volg. Het tweede studiejaar bestaat onder andere uit het uitvoeren van een praktijkonderzoek.

Vorig schooljaar heb ik met de ouders van één van mijn leerlingen het begin van samenwerking kunnen ervaren. Deze samenwerking en de positieve reactie van de ouders van deze leerling gaven mij enorm veel voldoening. Dit is de reden dat het thema van mijn praktijkonderzoek is 'het verbeteren van de samenwerking met ouders'.

Het doel in mijn onderzoek is om via gesprekken met ouderparen van leerlingen met autisme in de leeftijd van zeven en acht jaar er achter te komen in welke vorm zij samenwerking met mij als leerkracht willen?

Om antwoord te kunnen geven op deze vraag, heb ik gekozen om gesprekken te voeren met ouderparen en dat is de reden dat jullie deze brief ontvangen. Ik zou graag met jullie in gesprek willen gaan over de behoeften die jullie hebben rondom de onderwerpen 'informatie ontvangen, contact hebben, scholing en ondersteuning'. Ik voeg de vragenlijst toe zodat jullie hier alvast naar kunnen kijken. Anonimiteit en discretie zijn verzekerd in de verwerking en latere publicatie van de onderzoeksresultaten.

In de loop van deze week zal ik contact met jullie opnemen om te vragen of jullie mee willen werken. Wanneer jullie reactie positief is, kan direct een afspraak gemaakt worden.

Mochten jullie nog vragen hebben, bel gerust!

Met vriendelijke groeten,
Saskia Meeuwis